

ЗАТВЕРДЖЕНО

Загальними зборами БО «Позитивні жінки»

Протокол № 1 від 21 грудня 2024 року

Стратегічний план БО «Позитивні жінки» На 2025-2027 роки

На сьогодні Україна посідає одне з перших місць серед країн Європи за кількістю ВІЛ-позитивних осіб. Станом на 1 липня 2024 року в закладах охорони здоров'я під медичним наглядом перебувало 156 529 людей, які живуть з ВІЛ, з них 69 669 (45%) — жінки. За січень-червень 2024 року в Україні виявлено та офіційно зареєстровано 5 513 випадків ВІЛ-інфекції, 1 587 випадків захворювання на СНІД та 608 смертей, зумовлених СНІДом.

За перше півріччя 2024 року спостерігалось зниження кількості виявлених ВІЛ-позитивних осіб загалом (на 10,1% порівняно з аналогічним періодом 2023 року), але при цьому збільшилася кількість тестувань на ВІЛ, зокрема серед вагітних жінок. Частота передачі ВІЛ від матері до дитини, за даними раннього моніторингу, залишається нижчою за 2%, що відповідає державним і міжнародним стандартам та свідчить про ефективність програм профілактики. В Україні ці програми охоплюють близько 99% вагітних жінок тестуванням на ВІЛ та антиретровірусним лікуванням, що значно знижує ризик передачі вірусу.

Україна продовжує активно боротися з ВІЛ та СНІДом на державному рівні, включаючи це питання до стратегій розвитку охорони здоров'я та соціального захисту. Країна також прагне дотримуватися міжнародних зобов'язань, зокрема впроваджувати принципи Політичної декларації щодо ВІЛ і СНІД. Однак, повномасштабна війна, розпочата росією у 2022 році, суттєво вплинула на систему охорони здоров'я, включаючи доступ до послуг, пов'язаних з ВІЛ. Це призводить до перебоїв у наданні медикаментів, обмеженого доступу до тестування та консультацій, а також збільшення ризику стигматизації та дискримінації за ознакою ВІЛ-статусу.

Для ефективної протидії цим викликам й епідемії ВІЛ та СНІДу в Україні необхідне впровадження комплексних підходів, які враховуватимуть гендерні аспекти, боротимуться зі стигмою та дискримінацією, а також забезпечать доступність та якість послуг, пов'язаних з ВІЛ, навіть в умовах війни.

Історія організації

5 квітня 2013 року організація отримала юридичну реєстрацію, і цього ж року було проведено стратегічне планування на 2014-2015 роки.

Наприкінці 2015 року БО «Позитивні жінки» провели унікальне дослідження на базі спільноти «Сексуальне і репродуктивне здоров'я, гендерна рівність та права людини, гендерне насильство, економічні та політичні можливості жінок, що живуть з ВІЛ в Україні», вперше

організоване та проведене жінками, які живуть з ВІЛ. Дослідження охопило 1000 жінок у 20 регіонах, а його результати стали основою для подальшої діяльності організації.

У 2017 році ВІЛ-позитивні жінки отримали свій перший досвід участі у підготовці звіту України CEDAW. Ми брали участь у робочих засіданнях і поданні усних і письмових пропозицій стосовно прав і потреб жінок і дівчат з уразливих груп: дівчат і жінок із позитивним ВІЛ-статусом; жінок, які вживають наркотики; жінок у комерційному сексі; жінок у місцях позбавлення волі; лесбійок та трансгендерних жінок.

У 2017 році представниці організації увійшли до складу комітетів Національної ради з питань протидії туберкульозу та ВІЛ-інфекції/СНІДу: Комітету з програмних питань та Наглядової комісії за реалізацією грантів Глобального фонду для боротьби зі СНІДом, туберкульозом та малярією. Це надало можливість виносити нагальні питання стосовно жінок, які живуть з ВІЛ, на розгляд на національному рівні і залучення партнерів до їх вирішення.

Починаючи з лютого 2018 року, організація офіційно розширила свою діяльність на 10 регіонів України, через надання довіреностей регіональним представницям та систематизацію діяльності з адвокації й дослідження прав жінок, які живуть з ВІЛ в Україні. Вперше представниця організації виступила з доповіддю на засіданні Верховної Ради України, де представила правові проблеми та виклики, з якими стикаються ВІЛ-позитивні жінки. Цього ж року діяльність організації була представлена на 22-й Міжнародній конференції з ВІЛ у Амстердамі: виступ представниць на панельних засіданнях, участь у постерній презентації результатів проєкту з надання послуг жінкам-переселенкам, які живуть з ВІЛ, виступ соціального театру, а також презентація та продаж виробів, зроблених жінками зі спільноти.

З ініціативи нашої організації, щороку, починаючи з 2015, в Україні проводиться Національний жіночий форум з ВІЛ та СНІД з міжнародною участю. У своїх резолюціях учасниці закликають людей, які приймають рішення, та партнерів звернути належну увагу на потреби жінок та дівчат, та враховувати їхню думку під час створення програм.

Починаючи з 2014 року БО «Позитивні жінки» проводять масштабну кампанію до 16 днів проти гендерного насильства під назвою «Насильству немає виправдання!», яка є частиною регіональної кампанії, що охоплює 12 країн Східної Європи та Центральної Азії. Заходами охоплюються всі області, де присутні представниці організації: це міні-тренінги; заняття з арт-терапії; фотосесії для жінок, які пережили насильство; соціальні кіноклуби з обговоренням теми гендерного насильства; створення і демонстрація соціальних відеороликів про гендерне насильство; проведення соціальних опитувань; вуличні вистави та флешмоби; навчання студентської молоді; тематичні групи взаємодопомоги.

2019 рік виявився надзвичайно показовим щодо реалізації прав та можливостей жінок, які живуть з ВІЛ. Наша спільнота домоглася внесення змін до наказу МОЗ №579, відповідно до якого, з червня 2019 року жінки з ВІЛ можуть користуватися допоміжними репродуктивними технологіями, а саме методом екстракорпорального запліднення. Вперше жінки, які живуть з ВІЛ, отримали окреме місце у Національній раді з питань протидії туберкульозу та ВІЛ-інфекції/СНІДу при Кабінеті Міністрів України. Географічно діяльністю організації було охоплено 13 регіонів. У другій половині 2019 року було проведене дослідження "Моніторинг насильства серед жінок, які живуть з ВІЛ, в програмах профілактики, догляду та підтримки у зв'язку з ВІЛ".

У 2020 році через пандемію COVID-19 в обмежених умовах функціонування опинилися багато неурядових організацій і, зокрема, БО «Позитивні жінки». Ми не припиняли свою діяльність протягом року, змінивши формати роботи, застосовуючи індивідуальні консультації, віддалену онлайн-роботу, посилений контроль за станом здоров'я. Рік відзначився рядом здобутків організації та спільноти: розширено діяльність вже на 20

областей України; організовано та проведено 6-й Національний Жіночий Форум з ВІЛ та СНІД (у комбінованому форматі – офлайн та онлайн) і перший Марш Жінок, які живуть з ВІЛ та їх соратниць.

За активної участі нашої організації, внесено зміни до наказу МОЗ України про зняття заборони на усиновлення для людей, які живуть з ВІЛ, в Україні, що почалося з судової тяганини ВІЛ-позитивної активістки, яка є регіональною представницею БО «Позитивні жінки». В рамках розвитку в Україні ініціативи АНФ «Дівчата діють» ми організували та провели унікальне дослідження «Особисті та соціальні аспекти життя і потреби ВІЛ-позитивних дівчат віком 14-18 років в Україні» у співпраці з Фондацією АнтиСНІД-США в Україні (АНФ-Ukraine). Дослідниці з'ясовували особистий та соціальний контекст життя 250 ВІЛ-позитивних дівчат щодо освіти та самореалізації, авторитетів та каналів комунікації, життя з ВІЛ, сексуального і репродуктивного здоров'я, прав людини та психічного здоров'я.

У 2021 році БО «Позитивні жінки» залучили для реалізації статутної діяльності ряд нових донорів: ООН Жінки в Україні, ПРООН, АFEW, ЕСОМ, продовжили діяльність за підтримки Українського Жіночого Фонду як тематичний партнер проєкту «Голос жінок і лідерство – Україна» та АНФ.

Влітку 2021 року було проведено дводенну сесію зі стратегічного планування, за фасилітації експертки, Голови ГО «Інсайт» та співзасновниці «Марш Жінок» Олени Шевченко.

З початком повномасштабної війни в Україні в лютому 2022 року БО «Позитивні жінки» швидко адаптувалася до нових кризових умов, реорганізувала свою діяльність та розпочала надання фахової психологічної й гуманітарної допомоги жінкам, які живуть з ВІЛ та вразливим до нього, а також внутрішньо переміщеним жінкам та жінкам, які зазнали гендерно зумовленого насильства. Це включало в себе евакуацію, забезпечення медикаментами, продуктами харчування, дитячими сумішами, засобами гігієни та іншими необхідними речами. Для жінок з уразливих груп було створено шелтери (тимчасові прихистки) у чотирьох містах України: Черкасах, Івано-Франківську, Хмельницькому та Чернівцях.

Попри війну та пов'язані з нею складнощі, «Позитивні жінки» продовжили активно працювати над організаційним розвитком задля розширення можливостей надання всебічної допомоги та підтримки жінкам, які живуть з ВІЛ в Україні. У 2022 році офіційно зареєстровано п'ять нових регіональних представництв організації у містах: Запоріжжя, Одеса, Полтава, Хмельницький та Чернівці.

У 2023 році організація продовжує активно розвивати співпрацю з іншими НУО та державними структурами. Двадцять представниць з регіонів увійшли до складів Обласних Координаційних рад з питань протидії ВІЛ та туберкульозу. Дев'ятнадцять представниць спільноти включені до складів МРГ з валідації ЕПМД ВІЛ та сифілісу. Двадцять дві представниці спільноти жінок, які живуть з ВІЛ, були включені до регіональних Дорожніх карт з ЕПМД в компоненті «Захист прав та гендерна рівність».

З метою адвокації посилення і внесення відповідних змін до нормативно-правової бази України та гарантування прав жінок, які живуть з ВІЛ, на сексуальне і репродуктивне здоров'я, у травні-червні 2023 року «Позитивні жінки» провели анкетування серед 104 жінок, які живуть з ВІЛ в Україні, результати якого лягли в основу аналізу «Акушерське насильство щодо ВІЛ-позитивних жінок в Україні». Його головна мета — сформуванню доказової бази для адвокації на законодавчому рівні протидії акушерському насильству щодо жінок, які живуть з ВІЛ в Україні, та забезпечення їхніх прав на сексуальне й репродуктивне здоров'я.

Задля захисту прав жінок, які живуть з ВІЛ та вразливі до нього, у 2023 році «Позитивними жінками» було створено мережу з 32 параюристок, обраних з-поміж представниць спільноти жінок, які живуть з ВІЛ, що надають параюридичну допомогу у 23 областях України та м. Києві. Протягом року до параюристок організації звернулися майже 500 ВІЛ-позитивних жінок, які потребували допомоги у вирішенні питань, пов'язаних з порушенням їхніх прав.

Задля розуміння бар'єрів, з якими стикаються жінки, які живуть з ВІЛ, і представниці ключових груп, намагаючись задовольнити свої основні потреби в соціальних послугах і отримати доступ до медичних послуг, у тому числі пов'язаних з ВІЛ, в умовах російської агресії на території України, у 2023 році «Позитивними жінками» було проведено «Аналіз бар'єрів у доступі до соціальних і медичних послуг для жінок, які живуть з ВІЛ та вразливим до ВІЛ, в Україні». Після чого було розроблено ключові рекомендації особам, які приймають рішення, організаціям громадянського суспільства та міжнародним донорам щодо підтримки вже існуючих і розроблення нових інтервенцій, щоб забезпечити жінкам, які живуть з ВІЛ та вразливим до нього, повний і необхідний доступ до медичної допомоги та соціальних послуг, особливо в часи війни.

Новим досвідом для організації у 2023 році стало створення Безпечних просторів для ВІЛ-позитивних жінок, зокрема й тих, хто зазнав гендерно зумовленого насильства, у Києві, Дніпрі, Запоріжжі, Одесі та Полтаві.

Важливий здобуток у 2023 році — реєстрація двох нових представництв (у Миколаєві та Чернігові). На кінець року кількість офіційно зареєстрованих представництв «Позитивних жінок» налічує одинадцять, кожне з яких самостійно розробляє проєкти та отримує фінансування для кращої підтримки спільноти ВІЛ-позитивних жінок у своєму регіоні.

Аби й надалі зміцнювати організаційний потенціал, у 2023 році було проведено «Школу грантрайтингу» для регіональних представниць, організовано Дев'ятий Національний Жіночий Форум з ВІЛ та СНІД, чотири вебінари для лідерок спільноти та Школу «Рівна-рівній» для 27 жінок, а також проведено першу в Україні Школу фемінізму для активісток спільноти ВІЛ-позитивних жінок. Її відвідали 14 жінок з різних регіонів України. Протягом 3 днів вони навчалися розвивати свій лідерський та активістський потенціал крізь призму фемінізму та гендерної теорії для посилення заходів у відповідь на поширення ВІЛ.

У 2023 році на Засіданні комітетів з програмних питань та регіональної політики Національної ради з питань протидії туберкульозу та ВІЛ-інфекції/СНІДу, була схвалена оновлена Дорожня карта з елімінації випадків передачі ВІЛ від матері до дитини в Україні 2023–2024 рр., зміни до якої були внесені за участі БО «Позитивні жінки».

Протягом 2023 року «Позитивні жінки» активно підвищували обізнаність спільноти та суспільства загалом про ВІЛ, здоров'я жінок та насильство щодо жінок з уразливих спільнот, проводячи власні інформаційні кампанії та долучаючись до партнерських. Зокрема брали участь у Міжнародному дні активних дій за жіноче здоров'я та медіакампанії Маршу Жінок «Незламні жінки України». А також реалізувала кампанію «16 днів проти насильства» та медіакампанію «Бачити головне», спрямовану на боротьбу зі стигмою та дискримінацією щодо жінок, які живуть з ВІЛ.

У 2024 році БО «Позитивні жінки» розширила мережу параюристок, аби надавати первинну юридичну допомогу жінкам та дівчатам зі спільноти у разі порушення їхніх прав по всій території України (окрім тимчасово окупованих територій та АР Крим).

Важливим етапом організаційного розвитку «Позитивних жінок» є впровадження в 2024 році менторської підтримки для шести регіональних представництв організації

(Київського, Криворізького, Одеського, Сумського, Черкаського та Чернігівського) та навчання в її рамках — «Школи лідерок» для команд цих регіонів.

Окрім того організація значно розширила мережу своїх Безпечних просторів для ВІЛ-позитивних жінок. В 2024 році такі простори функціонують вже в 11 містах України — Дніпрі, Запоріжжі, Києві, Кривому Розі, Львові, Миколаєві, Одесі, Полтаві, Сумах, Черкасах та Чернігові. В них жінкам та дівчатам зі спільноти надається юридична, психологічна та соціальна підтримка, а також проводять освітні заходи, спрямовані на підтримку, розвиток навичок та подолання внутрішніх страхів, пов'язаних з ВІЛ-позитивним статусом.

Потужною була в 2024 році й присутність Позитивних жінок на 25-й Міжнародній конференції зі СНІДу, яку від організації відвідали відразу 5 представниць. На різних сесіях конференції було представлено досвід БО «Позитивні жінки» щодо залучення законодавчої та виконавчої влади до реформування нормативних актів в рамках програми SCALE Initiative UNDP-PEPFAR Partnership, презентовано діяльність організації та ключові результати, яких Позитивним жінкам вдалося досягти протягом останніх 2 років в умовах повномасштабної війни, а також презентовано досвід спільноти жінок, які живуть з ВІЛ в Україні, по протидії порушенню прав жінок.

Задля розуміння потреб жінок, які живуть з ВІЛ, та реагування на них, БО «Позитивні жінки» в 2023 році провела й презентувала дослідження під керівництвом спільноти «Вплив війни на жінок, які живуть з ВІЛ, в Україні», яке є вкрай важливим не лише для покращення доступу і якості надаваних жінкам послуг, але й значним кроком у боротьбі з епідемією ВІЛ та СНІДу.

Влітку 2024 року було проведено триденну сесію зі стратегічного планування, за фасилітації експертки, Голови ГО «Інсайт» та співзасновниці «Марш Жінок» Олени Шевченко.

Спираючись на діяльність БО «Позитивні жінки» в 2022-2024 роках та огляд ситуації, учасниці організації перевизначили місію, цілі, завдання та напрямки роботи, які буде деталізовано у операційному плані організації.

У 2024 році стратегічний план було переглянуто та визначено наступні стратегічні програми на 2025-2027 роки.

1. Програма «Здоров'я»
2. Програма «Гендерна рівність»
3. Програма «Адвокація»
4. Програма «Організаційна спроможність»

Місія:

Ми об'єдналися для того, щоб українські жінки, які живуть з ВІЛ та уразливі до нього, могли вільно, без бар'єрів, стигми, дискримінації та будь-яких видів насильства щодо них, реалізовувати свої права та можливості.

Бачення (внутрішнє):

Всеукраїнська, експертна, організація, що надає комплекс послуг та всебічну підтримку жінкам, які живуть з ВІЛ та уразливим до нього, створюючи простір для розвитку, лідерства та підсилення голосу жінок, базуючись на феміністичних цінностях.

Бачення (зовнішнє):

Світ, у якому жінки, які живуть з ВІЛ та уразливі до нього, вільні від множинної стигми, дискримінації та насильства, можуть безперешкодно розвивати, реалізовувати та посилювати свій потенціал та впливати на прийняття рішень на всіх рівнях щодо своїх прав та можливостей, з забезпеченням безбар'єрного доступу до ресурсів та послуг.

Наші цінності:

- **Рівність** – забезпечення рівних прав та можливостей, без стигми та дискримінації для всіх жінок.
- **Допомога жінкам, які позбавлені ресурсів:** пріоритет в нашій діяльності надається найбільш вразливим жінкам, які позбавлені доступу до ресурсів.
- **Безпечний простір:** ми створюємо безпечний простір для жінок, які живуть з ВІЛ.
- **Інклюзивність:** ми намагаємося створювати рівні умови та можливості для різних жінок.
- **Фемінізм та сестринство:** ми віримо в силу жінок, зміну патріархальної системи пригноблення жінок та підтримку жінок жінками.
- **Толерантність** – повага до різних досвідів та ідентичностей жінок, безоціночне ставлення у роботі.

Завдання на 2025-2027 роки:

1. Комплексна підтримка жінок, які живуть з ВІЛ та уразливих до нього.
2. Надання унікальних послуг жінкам, які живуть з ВІЛ та уразливим до нього.
3. Створення безпечних просторів для жінок, які живуть з ВІЛ та уразливих до нього.
4. Надання можливостей для професійного та особистого розвитку жінкам, які живуть з ВІЛ.
5. Розвиток мережі параюристок.
6. Розвиток навчальних та менторських програм.
7. Підвищення видимості та посилення голосу жінок, які живуть з ВІЛ на регіональному, національному та міжнародному рівнях.
8. Впровадження адвокаційних ініціатив.
9. Розширення мережі дружніх спеціалісток/ів.

Програми:

1. Здоров'я

1. Інформування про наявність різноманітних схем АРТ терапії для жінок, які живуть з ВІЛ.
2. Доступ до послуг СРЗ, розширення роботи кабінетів безбар'єрного доступу по регіонам із залученням регіональних консультанток від БО «Позитивні жінки»
3. Адвокація доступу до діагностики та вакцинації ВПЛ та лікування раку шийки матки.
4. Доступ до препаратів раннього переривання вагітності, пригнічення лактації.
5. Розширення доступу до послуг щодо ментального здоров'я (групові та індивідуальні)
6. Доступ до PrEP, постконтактного РКР, Н=Н.
7. Популяризація програми медичних гарантій, доступ до широкого спектру діагностичних послуг.

8. Пошук можливостей залучення коштів на швидке реагування та закупівлю необхідних медичних препаратів.

2. Гендерна рівність:

1. Просування питань гендерної рівності на національному, регіональному та міжнародному рівнях.
2. Робота в партнерствах та коаліціях з різними жіночими/феміністичними організаціями та ініціативами.
3. Участь у феміністичних акціях та подіях.
4. Просування феміністичного порядку денного у роботі з стейкхолдерами.
5. Створення освітньої програми з гендерної рівності для регіональних представниць.
6. Участь у навчанні з феміністичного самозахисту та асертивності за методом WenDo.
7. Впровадження програм та заохочення жінок до ініціатив з економічного розвитку.

3. Організаційний розвиток:

1. Розвиток Регіональних Представництв у всіх областях України.
2. Навчання, обмін досвідом, стажування для представниць організації, розвиток лідерства.
3. Створення індивідуальних планів роботи у регіонах.
4. Створення та розвиток центрів для жінок у регіонах (ком'юніті-центри).
5. Перегляд комунікаційної стратегії.
6. Чіткий план операційної діяльності на кожен рік.
7. Удосконалення програми організаційних внесків (донеїтів).
8. Впровадження алгоритму залучення донеїтів та пожертв.
9. Профілактика вигорання: ретрити.
10. Супервізії для команди, регіональних координаторок та кейс менеджерок.
11. Менторська підтримка, відкриття нових організацій.
12. Розширення та розвиток мережі параюристок.
13. Розширення мережі дружніх спеціалісток.

4. Адвокація та просування прав:

1. Робота з органами місцевого самоврядування над покращенням доступу до різноманітних послуг та можливостей отримати ці послуги жінкам, які живуть з ВІЛ та уразливих до нього.
2. Робота з органами державної влади над усуненням дискримінаційних положень, стосовно жінок, які живуть з ВІЛ та уразливих до нього, із законів та підзаконних актів, нормативних документів.
3. Адвокація підвищення гендерної чутливості послуг для жінок, які живуть з ВІЛ та уразливих до нього.
4. Моніторинг ситуації з дотриманням прав та можливостей жінок, які живуть з ВІЛ та уразливих до нього.

Ризики:

1. Повномасштабне вторгнення, військові дії.
2. Криза та непередбачуваність зовнішніх обставин, пов'язаних з війною.
3. Відсутність світла, опалення, руйнування інфраструктури.
4. Міграція кадрів, внутрішнє переселення, еміграція.
5. Брак фінансової стабільності.

6. Конкуренція організацій, що працюють у сфері ВІЛ та СНІД.
7. Брак професіональних вмінь та знань у сферах здоров'я, гендерної рівності та прав людини.
8. Інфляція
9. Вигорання активісток.